

**მოსწავლეთა რაოდენობა და სასწავლო პროცესის
ეფექტურობა**

მოკლე შინაარსი

განათლების სფეროში საზოგადოებისა და სპეციალისტების დიდ ინტერესს იწვევს კლასში მოსწავლეთა რაოდენობა და მისი გავლენა სასწავლო პროცესის ეფექტურობაზე.

საერთაშორისო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობით დაინტერესება გამოწვეულია მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების მანევრებლდობა და კლასში მოსწავლეთა რაოდენობას შორის მონაცემების კავშირურთიერთობის დადგენით.

ასევე, საერთაშორისო კვლევებზე დაყრდნობით, ეროვნული სასწავლო გეგმის გათვალისწინებით, სასწავლო პროცესზე ჩვენი მრავალწლიანი დაკვირვების თანახმად ვფიქრობთ, რომ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება ვერ უზრუნველყოფს მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების ზრდას. ამის საფუძველს იძლევა თუნდაც საქართველოს პატარა სკოლებში განხორციელებული სასწავლო პროცესი, სადაც კლასებში მოსწავლეთა რაოდენობა ისედაც მცირეა. საერთაშორისო ტესტირებებზე საქართველოს სოფლის სკოლებს, სადაც კლასებში მოსწავლეების შედარებით მცირე რაოდენობაა, საშუალოდ უარესი შედეგები აქვთ, ვიდრე ქალაქის სკოლებს, სადაც მოსწავლეთა რაოდენობა დიდია. ამ შემთხვევაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთ ფაქტორებს, როგორცაა: მასწავლებელთა კვალიფიკაცია, მათი პროფესიული კომპეტენტურობა, მასწავლებელთა მზაობა სწავლებისათვის, სკოლის ადმინისტრაციის კვალიფიკაცია, მოსწავლეთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და სხვ.

ამავე დროს, ქვეყნის პრობლემის მქონე მოსწავლეების არსებობის შემთხვევაში, სასურველია, გამონაკლისის სახით, კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება, მხოლოდ ეს მდგომარეობა სწორად უნდა იყოს შეფასებული, რადგან მასწავლებლის მხრიდან დაბალი პროფესიული კომპეტენციის, კლასის მართვის საკითხების გაუთვალისწინებლობის შემთხვევაში, არ მოხდეს მოსწავლეთა ქცევის არასწორი შეფასება.

ასევე, სასურველია, დაწყებით კლასებში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება 15 მოსწავლემდე (თუ ამის საშუალებას იძლევა სკოლის ბიუჯეტი), ქართულ ენასა და ლიტერატურაში და უცხოურ ენებში კლასების გაყოფა იყოს სავალდებულო და მოქმედი ეროვნული სასწავლო გეგმის შესაბამისად კლასის გაყოფა აღნიშნულ სასწავლო დისციპლინებში არ განისაზღვროს სკოლის ფინანსური შესაძლებლობით.

THE NUMBER OF STUDENTS AND EFFECTIVENESS IF THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract

The issue of students' number in the classroom and its impact on the effectiveness of learning process is the focus for the educational society and specialists.

The International practice shows that the interest towards the number of students in the classroom is caused by the will to determine the relation between the academic performance and the number of students in the classroom.

Also, based on the international studies, considering the National Curriculum and our own experience of observations the teaching process we think that the reduction of students' number in the classroom will not encourage the growth of academic performance. This is confirmed by the situation at the small schools of Georgia, where the number of students at the classroom is relatively smaller. At the international testing in the rural schools of Georgia, where there is relatively smaller number of students in the classroom, the average results are worse than in the urban schools, where the number of students in each classroom is larger. In this case determinants are the followings – teachers' qualifications, their professional competence, readiness for teaching, school administration qualification, students' social-economic conditions, etc.

At the same time, if there is a students with behavioral problems it is preferable to reduce the number of students but in this case the situation should be properly assessed to avoid the incorrect assessment of students' behavior due to the low professional competences of a teacher or not considering the classroom management issues. .

Also, it is preferable to reduce the number of students in the primary classes to 15 students in each (if allowed by the school budget), to make the division of Georgian language and literature and Foreign languages classes mandatory not envisaging the financial conditions of a school according to the National Curriculum.

საკვანძო სიტყვები: მოსწავლეთა რაოდენობა, მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრება, სასწავლო პროცესის ეფექტურობა.

Key words: The number of students, academic performance, the effectiveness of the educational process.

შესავალი. ჯერ კიდევ შუა საუკუნეებში, როდესაც ევროპის სკოლებში მოსწავლეთა მიღება ხდებოდა მთელი წლის მანძილზე, შესაბამისად, კლასში თითოეული მოსწავლე თავისთვის, ინდივიდუალურად სწავლობდა, ხორციელდებოდა ინდივიდუალური სწავლება, რასაც შემდგომ ეტაპზე ჩაენაცვლა ინდივიდუალურ-ჯგუფური სწავლების ფორმა, რომლის დროსაც ერთი და იგივე მასწავლებელი ერთდროულად ამეცადინებდა სხვადასხვა ასაკის რამდენიმე მოსწავლეს, რომელთათვისაც არ იყო განსაზღვრული სწავლის დაწყების და დამთავრების დრო, მისი ხანგრძლივობა და მონაცვლეობა. საზოგადოების განვითარების შემდგომ ეტაპზე, როდესაც წარმოების განვითარებამ მოითხოვა განათლებულ პირთა რაოდენობრივი ზრდა, აუცილებელი გახდა მოზარდთა სწავლების მასობრივი ფორმების შემოღება. სწორედ აქედან იწყებს სათავეს საკლასო-საგაკვეთილო სისტემა, რომლის მეცნიერული დასაბუთება დიდ პედაგოგსა და მოაზროვნეს, კლასიკური პედაგოგიკის ფუძემდებელს იან ამოს კომენსკის ეკუთვნის.

ი. ა. კომენსკი თავის პედაგოგიურ მოძღვრებაში „დიდი დიდაქტიკა“ („Didactica Magna“) მოითხოვდა, რომ მოსწავლეთა მიღება წელიწადში ერთხელ ეწარმოებინათ, რათა მასწავლებელს მთელ კლასთან ჩაეტარებინა ერთდროული მუშაობა. დიდი პედაგოგი იძლევა საკლასო-საგაკვეთილო სისტემის რეკომენდაციას. მასვე ეკუთვნის ცნების „სასწავლო წელი“ შემოტანა, განსაზღვრა სასწავლო წლის დასაწყისი - მოსწავლეები სკოლაში უნდა მიეღოთ წელიწადში ერთხელ, შემოდგომაზე (სწორედ, სასწავლო წლის დაწყება 1 სექტემბერს ი. ა. კომენსკის ეკუთვნის); მისი პედაგოგიური მოძღვრების მიხედვით, გაკვეთილი უნდა ყოფილიყო კოლექტიური, მისი ჩატარება შესაძლებელი ყოფილიყო ერთდროულად მთელ კლასთან, რომელიც აერთიანებდა რამდენიმე მოსწავლეს; მოსწავლეები სასწავლო წლის დასასრულს ერთად უნდა გადასულიყვნენ მომდევნო, უფრო მაღალ კლასში, სასწავლო წლებს შორის უნდა ყოფილიყო არდადეგები, გაკვეთილი უნდა დაყოფილიყო რამდენიმე მონაკვეთად: ახალი მასალის ასენა, მოსწავლეთა გამოკითხვა, სავარჯიშოებისთვის განკუთვნილი დრო და ა. შ.; თუმცა, კომენსკის მოძღვრებაში, თუ არ არის განსაზღვრული ერთ მასწავლებელს თუ რამდენ მოსწავლესთან შეეძლო ერთდროულად მუშაობა (კომენსკი, 1955).

მსჯელობა. კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის საკითხი დღესაც აქტუალურია.

ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში კლასში მოსწავლეთა მაქსიმალური რაოდენობა განსაზღვრულია 30 მოსწავლით (ე.ს.გ., მუხლი 4, პუნქტი 1,2). ამავე დროს, მოსწავლეთა მაქსიმალურ ოდენობასთან დაკავშირებით გამონაკლისის სახით, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან წერილობითი შეთანხმებით, დასაშვებია კლასში მოსწავლეთა მაქსიმალური რაოდენობა არაუმეტეს 35-ის. 2014 წლის რეგულაციით, პირველ კლასში მაქსიმალური რაოდენობა 25 მოსწავლემდე შემცირდა.

კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირებით მასწავლებლებს მოსწავლეების საერთო რაოდენობა შეუმცირდათ. ასეთ შემთხვევაში, მოსწავლეების ნამუშევრების გასასწორებლად და თითოეული მოსწავლის უკეთ გასაცნობად მათ მეტი დრო რჩებათ.

ამ პირობებში კლასის დამრიგებელსაც ნაკლები მოსწავლე ჰყავს კლასში და მოსწავლეთა მცირე რაოდენობა უკვე დადებითად აისახება მათ ქცევაზე, აკადემიურ მოსწრებასა და სკოლის კულტურის ჩამოყალიბებაზე.

ამავე დროს, მეტად მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ რადგან განათლების სისტემასთან შეხება თითქმის ყველა მოქალაქეს აქვს - ნაწილი სწავლობს, ნაწილი - ასწავლის, ზოგიერთი მოქალაქის შვილები ან ნათესავები სწავლობენ და სხვ., შესაბამისად, საზოგადოებას აწუხებს განათლების ხარისხი. სწორედ ამის შედეგია, რომ საქართველოში განათლების მდგომარეობაზე ხშირად საუბრობენ. საუბრობენ ამ სფეროში შექმნილ ვითარებაზე, არსებულ პრობლემებზე. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ „განათლება ადამიანებს არა მხოლოდ უკეთესი ცხოვრების საფუძველს აძლევს, არამედ უდიდესი წვლილი შეაქვს ქვეყნის განვითარებაში. ამდენად, განათლების განვითარება ნებისმიერ ქვეყანაში და საზოგადოებაში ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური საკითხია“ (მაღლაკელიძე..., 2012: 5).

სწორედ, ამ სფეროში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემა კლასში მოსწავლეთა რაოდენობაა, რასაც ადასტურებს არაერთი საერთაშორისო კვლევა, მოწმობს საქართველოში

ჩატარებული ბოლოდროინდელი კვლევის ანგარიში (მაღლაკელიძე..., 2012).

ჩვენს მიერ საკითხის შესწავლის პროცესში გამოყენებულ იქნა შემდეგი მეთოდოლოგია და ინსტრუმენტები:

- შესაბამისი სამეცნიერო-პედაგოგიური ლიტერატურის, მათ შორის, ამ მიმართულებით ჩატარებული კვლევების გაცნობა-ანალიზი; ემპირიული სახის კვლევა,

- სასწავლო პროცესზე დაკვირვება, სწავლასთან დაკავშირებული ზოგიერთი პრობლემის შესწავლა და ანალიზი;

- გამოვიყენეთ ინდექციურ-დედუქციური მიდგომები (ინდექცია - დაკვირვებიდან ჰიპოთეზისკენ, დედუქცია - ჰიპოთეზიდან დასკვნისკენ).

კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შესახებ საინტერესო ეკონომიკური თეორია ჩამოაყალიბა მკვლევარმა ედუარდ ლეიზერმა (ლეიზერი, 1999). მისი აზრით, კლასში მოსწავლეთა დიდი რაოდენობა დასაშვებია, თუ კლასში არ არიან დელიკვენტური (ანტისოციალური, კანონსაწინააღმდეგო) ქცევის მქონე მოსწავლეები და პირიქით. ე. ლეიზერის აზრით, ასეთ შემთხვევაში სკოლას არ სჭირდება ზედმეტი ფინანსური დანახარჯები დამატებით მასწავლებლის დასაქირავებლად. აქედან გამომდინარე, ე. ლეიზერის მოდელის მიხედვით, კლასში მოსწავლეთა საერთო რაოდენობა დამოკიდებულია რისკის ქვეშ მყოფი მოსწავლეების რაოდენობაზე.

მოსწავლეთა რაოდენობასა და სასწავლო პროცესის ეფექტურობას შორის ურთიერთდამოკიდებულების დასადგენად ჩატარებულია სხვადასხვა კვლევა და განხორციელებულია არაერთი საგანმანათლებლო პროექტ-ექსპერიმენტი. მაგალითად, ცნობილია, კალიფორნიის უნივერსიტეტის (ლოს-ანჯელესი) ექსპერიმენტი ჯონ ოუჩის ხელმძღვანელობით. აღნიშნული ექსპერიმენტი ეფუძნება ხუთ ძირითად მიდგომას, როგორცაა: 1) ოჯახების მიერ ბავშვისთვის სკოლის შერჩევის თავისუფლება; 2) სკოლების მაქსიმალური თავისუფლება, ბიუჯეტის კონტროლი, თანამშრომელთა დაქირავება, კურიკულუმის დიზაინი; 3) ეფექტური მაღალკვალიფიციური სკოლის ადმინისტრაცია; 4) ანგარიშვალდებულების სისტემა; 5) დაფინანსებაში მოსწავლეთა საჭიროებებზე მორგებული ფორმულის დანერგვა (<http://www.ucla.edu>). კვლევაში მონაწილეობდა რვა სასკოლო ოლქის 442 სკოლა. აღნიშნულ ექსპერიმენტში ერთ-

ერთი მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი მოსწავლეებთან ერთი მასწავლებლის მუშაობა იყო და, შესაბამისად, კვლევაში მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების ცვლილებაც საკმაოდ მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა. მკვლევართა ჯგუფმა დაასკვნა, რომ როდესაც ერთ მასწავლებელს აკადემიური წლის განმავლობაში უწევს 80-მდე მოსწავლის სწავლება, მაშინ მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრება მაღალია. როგორც კი მოსწავლეთა საერთო რიცხვი აჭარბებს 80-ს (ექსპერიმენტამდე ზოგიერთ სკოლაში ეს მაჩვენებელი მერყეობდა 140-დან 170-მდე) მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების მაჩვენებელი უარესდება. ჯონ ოუჩის მიხედვით, კლასებში მოსწავლეთა დაბალი რაოდენობის შემთხვევაში, მასწავლებელს უხდება ნაკლები რაოდენობის საშინაო დავალებების შემოწმება და კომენტარების გაკეთება. ასეთ შემთხვევაში მასწავლებელსა და მოსწავლეებს შორის ყალიბდება ინდივიდუალური ურთიერთობები, მოსწავლე გრძნობს, რომ იგი აღქმულია, როგორც პიროვნება, ასევე, სკოლის ადმინისტრაციასა და მოსწავლეებს შორის ყალიბდება ინდივიდუალური ურთიერთობები და იზრდება მოსწავლეთა მოტივაცია.

ჩვენთვის მნიშვნელოვანია ასევე კოლუმბიის უნივერსიტეტის პროფესორის ფრანჩესკო რივერა ბატისის აზრი, რომლის მიხედვით, მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების ზრდას ვერ უზრუნველყოფს კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება (<http://www.columbia.edu>). ამ შემთხვევაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთ ფაქტორებს, როგორიცაა: მასწავლებელთა კვალიფიკაცია, სწავლების პროცესში მათი მზაობის საკითხი, სკოლის ადმინისტრაციის კვალიფიკაცია, მოსწავლეთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და სხვ. აღსანიშნავია, რომ მოსწავლეთა რაოდენობასა და სასწავლო პროცესის ეფექტურობას შორის დამოკიდებულების დადგენის მიზნით მეცნიერ-მკვლევარებმა ჰანუშემა და კიმმა შეისწავლეს 1960 წლიდან 1990 წლამდე ჩატარებული ყველა საერთაშორისო შეფასება/ტესტი (ამ წლებში ჩატარებულია ექვსი საერთაშორისო შეფასება). მკვლევარებმა შეისწავლეს 70 ქვეყნის მოსწავლეთა ტესტის შედეგები. მონაცემთა ანალიზმა აჩვენა, რომ საერთაშორისო დონეზე კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის მიხედვით უფრო მნიშვნელოვანი განსხვავება არსებობს, მაგალითად, იაპონიას და ამერიკის შეერთებულ შტატებს დაახლოებით მსგავსი მოსწავლე-მასწავლებლის

შეფარდების მაჩვენებელი აქვთ, თუმცა სკოლის ორგანიზებისა და მასწავლებლის დასაქმების პოლიტიკაში მნიშვნელოვანი განსხვავებების გამო იაპონიაში კლასში მოსწავლეთა რაოდენობა (შესაბამისად, კლასის ზომა (Class size)) გაცილებით დიდია, ვიდრე შეერთებულ შტატებში (სტივენსონ & სტიგლერ, 1992). მიუხედავად ამისა, იაპონელი მოსწავლეების აკადემიური მიღწევები ბევრად მაღალია, ვიდრე ამერიკელი მოსწავლეებისა. ანალიზის დროს გასათვალისწინებელია სხვადასხვა ერების განათლების, და ზოგადად, საზოგადოებრივ ღირებულებებს/დამოკიდებულებებს შორის არსებული განსხვავებები. ჰანუშეკის აზრით, კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება მოსწავლეთა აკადემიური შედეგების მხოლოდ მცირედ ზრდაში აისახება; მკვლევარმა ათეულობით კვლევის შედეგების მიმოხილვის შედეგად დაასკვნა, რომ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობას მნიშვნელობა აქვს დაწყებითი საფეხურის მე-3 წლამდე. სწავლის შემდგომ ეტაპზე კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის საკითხი უმნიშვნელოა (ჰანუშეკი, 1986: 142-164).

ამავე დროს გასათვალისწინებელია, რომ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის განსაზღვრის საკითხი პირდაპირ უკავშირდება სკოლის ბიუჯეტს. ამის კარგი მაგალითია თუნდაც კალიფორნიის შტატში განხორციელებული საგანმანათლებლო პოლიტიკა. მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების ანალიზის მიხედვით კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირებით იზრდება მასწავლებლების ხელფასზე გამოყოფილი თანხის ოდენობა. აქ კი ისმება მნიშვნელოვანი კითხვა: რამდენად აისახება მასწავლებლების მიდგომაში ბიუჯეტთან დაკავშირებული საკითხები, მაშინ როდესაც ამ სახის დანახარჯი მნიშვნელოვნად აისახება სკოლების ისედაც მწირ ბიუჯეტზე (ფინჩი, 1990).

რადგან მიმდინარე ეტაპზე საქართველოს სკოლებში ახალი რეგულაცია - კლასში მაქსიმალური რაოდენობის 25 მოსწავლემდე შემცირება მხოლოდ პირველ კლასებში ამოქმედდა, რადიკალური ცვლილებები სკოლებში, კლასებში, მოსწავლეთა რაოდენობის თვალსაზრისით, უპირატესად, დიდ სკოლებში და ისიც რამდენიმეწლიანი სტაბილური საგანმანათლებლო პოლიტიკის შედეგად იქნება შესაძლებელი. ამ ეტაპზე კი, ჩვენ მიერ გამოკითხული მასწავლებლების აზრით, კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირებით შესაძლებელი ხდება სწავლების ინოვაციური მეთოდების დანერგვა; სამცხე-

ჯავახეთის მხარის მასწავლებლებთან ჩატარებული გამოკითხვის შედეგად, მაგალითად, როდესაც დიდი კლასების მასწავლებელთა ნაწილი სწავლების ინტერაქტიური მეთოდების გამოყენების სიმცირეს გადატვირთული კლასების პრობლემით ხსნიდა, მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება ამისათვის ერთ-ერთი კარგი საშუალებაა. ასევე, მათივე აზრით, შესაძლებელია მოსწავლეთა შეფასების პროცესის გაუმჯობესება, განმავითარებელი შეფასების უკეთ განხორციელება. თუმცა, ჩვენი აზრით, კლასში მოსწავლეების რაოდენობის შემცირებასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია იმის გაცნობიერება, რომ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირებას განათლების ხარისხის გაუმჯობესება ყოველთვის არ მოჰყვება.

საერთაშორისო კვლევებზე დაყრდნობით, ეროვნული სასწავლო გეგმის გათვალისწინებით, სასწავლო პროცესზე ჩვენი მრავალწლიანი დაკვირვების თანახმად ვფიქრობთ, რომ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება ვერ უზრუნველყოფს მოსწავლეთა აკადემიური მოსწრების ზრდას. ამის საფუძველს იძლევა თუნდაც საქართველოს პატარა სკოლებში განხორციელებული სასწავლო პროცესი, სადაც კლასებში მოსწავლეთა რაოდენობა ისედაც მცირეა. საერთაშორისო ტესტირებებზე საქართველოს სოფლის სკოლებს, სადაც კლასებში მოსწავლეების შედარებით მცირე რაოდენობაა, საშუალოდ უარესი შედეგები აქვთ, ვიდრე ქალაქის სკოლებს, სადაც მოსწავლეთა რაოდენობა დიდია. როგორც ვხედავთ, ამ შემთხვევაში ნამდვილად გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთ ფაქტორებს, როგორიცაა: მასწავლებელთა კვალიფიკაცია, მათი პროფესიული კომპეტენტურობა, მასწავლებელთა მზაობა სწავლებისათვის, სკოლის ადმინისტრაციის კვალიფიკაცია, მოსწავლეთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და სხვ.

ამავე დროს, ქცევის პრობლემის მქონე მოსწავლეების არსებობის შემთხვევაში, სასურველია, გამონაკლისის სახით, კლასში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება, მხოლოდ ეს მდგომარეობა სწორად უნდა იყოს შეფასებული, რადგან მასწავლებლის მხრიდან დაბალი პროფესიული კომპეტენტურობის, კლასის მართვის საკითხების გაუთვალისწინებლობის შემთხვევაში, არ მოხდეს მოსწავლეთა ქცევის არასწორი შეფასება. ასევე, სასურველია, დაწყებით კლასებში მოსწავლეთა რაოდენობის შემცირება 15 მოსწავლემდე (თუ ამის საშუალებაა

იდლევა სკოლის ბიუჯეტი), ქართულ ენასა და ლიტერატურაში და უცხოურ ენებში კლასების გაყოფა იყოს სავალდებულო და მოქმედი ეროვნული სასწავლო გეგმის შესაბამისად კლასის გაყოფა აღნიშნულ სასწავლო დისციპლინებში არ განისაზღვროს სკოლის ფინანსური შესაძლებლობით (ე.ს.გ., მუხლი 4, პუნქტი 6).

თუმცა, საინტერესოა, საქართველოს ქალაქის სკოლებში, კლასებში ნაკლები მოსწავლის პირობებში, იქნება თუ არა კიდევ უფრო უკეთესი შედეგები? პასუხის გაცემა რთულია.

და ბოლოს, მოსწავლეთა რაოდენობისა და სასწავლო პროცესის ეფექტურობის საკითხზე მსჯელობისა და ანალიზის დროს, საჭიროდ მიგვაჩნია ამ მიმართულებით ფინური საგანმანათლებლო სისტემის განხილვა, რადგან, საერთაშორისო კვლევების თანახმად, რომელსაც ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) ყოველ სამ წელიწადში ერთხელ ატარებს, ფინელი მოსწავლეები მსოფლიოში ცოდნის ყველაზე მაღალ დონეს აჩვენებენ (პედაგოგიური საზოგადოებისათვის ცნობილია, რომ სკოლის მოსწავლეთა ცოდნის შეფასების მიზნით ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) და განათლების სფეროში კვლევების ავსტრალიური საბჭოს (The Australian Council for Educational Research, ACER) მიერ ათეული წლის წინ შემუშავდა სპეციალური საერთაშორისო პროგრამა PISA (Programme for International Student Assessment). პროგრამის კონსორციუმში შევიდნენ: საგანმანათლებლო განზომილებების ნიდერლანდების ეროვნული ინსტიტუტი (Netherlands National Institute for Educational Measurement, CITO - http://www.cito.com/research_and_development), ა.შ.შ.-ს პედაგოგიური ტესტირების სამსახური (Educational Testing Service, ETS), განათლების სფეროში კვლევების ეროვნული ინსტიტუტი (National Institute for Early Education Research, NIER) და კომპანია - WESTAT (ა.შ.შ., <http://en.wikipedia.org/wiki/Westat>) (იხ. <http://www.oecd.org/edu/pisa>)).

ფინურ სკოლებში პოზიტიური, უსაფრთხო სასწავლო გარემოა, საკლასო გარემო ხელს უწყობს მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლებას. საკლასო ოთახები გამოირჩევა არქიტექტურითა და დიზაინით. ფინური სკოლების საკლასო ოთახები

პატარაა და არ არის გათვლილი 24 და მეტ მოსწავლეზე, უმრავლეს შემთხვევაში კლასში 24 მოსწავლეზე ბევრად ნაკლები მოსწავლე სწავლობს.

ფინეთის საგანმანათლებლო სისტემის წარმატების ამოსავალი წერტილი მასწავლებელია, სწავლა-სწავლების პროცესი ფოკუსირებულია კრეატიულობაზე, ფინური საგანმანათლებლო სისტემისთვის უცხოა სტანდარტიზებული ტესტები; მოსწავლეების უმრავლესობა სკოლაში მხოლოდ ერთხელ ნებაყოფლობით გადის ტესტირებას, როდესაც აბარებს სახელმწიფო საატესტატო გამოცდებს (National Matriculation Exam) საშუალო განათლების ზედა საფეხურის დასრულებისას; საგანმანათლებლო პოლიტიკის წარმმართველი ძირითადი ფაქტორი არის არა მასწავლებლებსა და სკოლებს შორის კონკურენცია, არამედ, თანამშრომლობა, ვინაიდან სკოლები არ იბრძვიან პირველი ადგილის მოსაპოვებლად, არამედ მათ შეუძლიათ ითანამშრომლონ და ერთად მივიდნენ საუკეთესო გადაწყვეტილებამდე, რადგან ფინელებს სწამთ, რომ გადაწყვეტილება თანამშრომლობის პროცესში ჩართული ყველა სკოლისთვის მომგებიანია და სხვ. (<http://www.onlineuniversities.com>).

დასკვნა. ვფიქრობთ, მნიშვნელოვანია ფინეთის განათლების სისტემის წარმატების მიზეზებისა და ფაქტორების განხილვა, რადგან 1970-იანი წლების დასაწყისში ფინეთს განათლების სისტემა ნაკლებად განვითარებული ჰქონდა. ქვეყანას ჰქონდა საკმაოდ ღარიბი აგრარული ეკონომიკა, წარმოდგენილი მხოლოდ სატყეო მეურნეობით. 1970-იან წლებში ფინეთში მომავალი მასწავლებლების შერჩევისა და გადამზადების სრული ტრანსფორმირება დაიწყო და ეს იყო ძალზედ მნიშვნელოვანი და ფუნდამენტური რეფორმა, რადგან ფინელებს შესაძლებლობა მიეცათ მასწავლებელთა პროფესიონალიზმი საგრძნობლად აემაღლებინათ; მაგისტრის ხარისხს ყველა მასწავლებელი იღებდა და თითოეული მაღალი დონის გადამზადებას გადიოდა. აქედან გამომდინარე, რაც ფინეთში ზემო ხსენებული დროიდან მოხდა, ეს იყო მასწავლებლობის პროფესიის დაფასება; ამან კი შედეგად ის მოიტანა, რომ PISA-ს საერთაშორისო შეფასებით ფინეთმა უფრო მაღალი შეფასება მიიღო, ვიდრე სხვა დასავლურმა ქვეყნებმა, აღმოსავლეთში კი ძალიან ცოტა ქვეყანაა, რომლებიც იმავე შედეგებს აღწევენ თავიანთ განათლების სისტემაში.

საქართველოსთვის ასევე საინტერესო და მნიშვნელოვანია ესტონეთის განათლების სისტემის წარმატება და ამ ქვეყნის გამოცდილება, რომელსაც ქვეყანამ ასევე ძალიან მოკლე დროში მიაღწია. ესტონეთმა, რომელსაც არ აქვს სიმდიდრის რესურსები, არჩევანი განათლების განვითარებაზე გააკეთა. დემოგრაფიული მდგომარეობიდან გამომდინარე, ქვეყანაში მოსწავლეთა რაოდენობა მცირდება და მცირე კლასში მოსწავლეთა რაოდენობაც. საერთაშორისო შეფასებებით (PISA, OECD, TIMSS) ესტონელი მოსწავლეები კარგ შედეგებს უზღვენ საერთაშორისო გამოცდებში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ერიკ, 1986 - Eric (1986), The Economics of Schooling: Production and Efficiency in Public Schools, Journal Economics Literature, 1986, № 24 (3), 1141-1177.

კომენსკი, 1955 - კომენსკი ი.ა., რჩეული პედაგოგიური თხზულებები, დიდი დიდაქტიკა (რუს.), მოსკოვი, 1955, გვ. 161-376.

ე.ს.გ. მუხლი 4, პუნქტი 1,2; ე.ს.გ. მუხლი 4, პუნქტი 6:

ეროვნული სასწავლო გეგმა, 2011-2016.

მალაქელიძე ... , 2012 – მალაქელიძე შ., გიორგობიანი ზ., შუკაკიძე ბ., სკოლის დაფინანსება: პრობლემების ანალიზი და მათი გადაჭრის გზები, თბ., 2012.

ლეიზერი, 1999 – Leizer E., 1999: www.meaningorigin.com/a/leizer-eduard; www.miriam-van-es.com/Van%20Es/f_0.html

<http://www.ucla.edu>:<http://www.ucla.edu/research/undergraduate-research>
<http://www.columbia.edu> : <http://www.columbia.edu/content/research-columbia.html>

სტივენსონ..., 1992 – Stevenson&Stigler, http://www.cogsci.ucsd.edu/~deak/classes/EDS115/Stevenson_Stigler_1992.pdf

ჰანუსეკი, 1986 - Hanushek, Eric A., Assessing the Effects of School Resources on Student Performance: An Update, Educational Evaluation and Policy Analysis, 1981, №19(2).

ფინჩ, 1990 - Finch, 1990 : <http://www.press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/L/bo3684707.html>

<http://www.onlineuniversities.com>:
<http://www.onlineuniversities.com/blog/2012/08/15-reasons-reformers-are>